

Πρόγραμμα: "Πρόληψη και αντιμετώπιση της έμφυλης βίας"

Θέμα Εργασίας:

«Βιασμός, victim blaming και δευτερογενής θυματοποίηση»

Αγγελοπούλου Κωνσταντίνα

Μάρτιος 2022

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	3
Ενότητα 1	
Βιασμός	
1.1 Ορισμός-Ιστορική Αναδρομή.....	4
1.2 Κίνητρα- Κατηγορίες βιασμού με βάση το δράστη.....	8
1.3 Το προφίλ του βιαστή και τα χαρακτηριστικά του.....	10
Ενότητα 2	
Δευτερογενής θυματοποίηση	
2.1 Ενοχοποίηση του θύματος (victim blaming).....	13
2.2 Δευτερογενής θυματοποίηση.....	14
2.3 Ψυχολογικές συνέπειες του θύματος.....	15
Επίλογος	17
Βιβλιογραφία	18

Εισαγωγή

Ο βιασμός είναι το πιο αποτρόπαιο έγκλημα. Είναι ένα έγκλημα εξουσίας και επιβολής που προσβάλλει βάνανυσα την προσωπικότητα και την αξιοπρέπεια του θύματος. Ο κίνδυνος βιασμού δεν πρέπει να χρησιμοποιείται ως δικαιολογία για τον έλεγχο των κινήσεων των γυναικών και για τον περιορισμό των δικαιωμάτων και της ελευθερίας τους αντιθέτως, πρέπει να χρησιμοποιείται ως στοιχείο για την ασφάλειά τους.

Οι άνθρωποι όλων των ηλικιών, τρόπων εμφάνισης, όλων των τάξεων, πολιτισμών, ικανοτήτων, φύλων, σεξουαλικότητας και θρησκειών, βιάζονται. Ο βιασμός είναι πράξη βίας και ελέγχου. Η αντιληπτή «ελκυστικότητα» ενός θύματος έχει ελάχιστη σχέση με αυτό και πολλές φορές απολύτως καμία, βασικά δεν υπάρχει δικαιολογία για τη σεξουαλική βία και δεν είναι ποτέ σφάλμα του θύματος. Η εμφάνιση, ο ρουχισμός και η σεξουαλική προκλητικότητα του θύματος βιασμού σπανίως συνδέονται με την πράξη του βιασμού.

Ο καθένας έχει το νόμιμο δικαίωμα να πει «όχι» στο σεξ και να αλλάξει γνώμη σε οποιοδήποτε σημείο της σεξουαλικής επαφής, αν το άλλο πρόσωπο δεν σταματήσει, διαπράττει σεξουαλική επίθεση ή/και βιασμό.

Η μεγάλη πλειοψηφία των θυμάτων επιλέγουν να μην αναφέρουν το γεγονός στην αστυνομία, ένας σημαντικός λόγος γι' αυτό είναι η φοβία ότι δεν θα τους πιστέψουν, το κοινωνικό στίγμα, ο φόβος της εκδίκησης κλπ. άλλος είναι ότι το θύμα καλείται να ξαναζήσει την εμπειρία λεπτομερώς στην δίκη και, άλλος ακόμη είναι η συχνά άδικη αντιμετώπιση του δικαστηρίου προς το θύμα στην Ελλάδα με άστοχες ερωτήσεις του τύπου «μήπως τον προκάλεσες;» μια αμήχανη και πολύ αναίσθητη ερώτηση σε ένα άτομο που έχει δεχθεί επίθεση, χτυπήθηκε και βιάστηκε. Κανείς δεν θέλει να βιαστεί! Η ευθύνη της πράξης βαρύνει μόνο τον δράστη.

Ενότητα 1

Βιασμός

1.1 Ορισμός-Ιστορική αναδρομή

Ο Βιασμός ορίζεται στις περισσότερες δικαιοδοσίες ως σεξουαλική επαφή, ή άλλες μορφές σεξουαλικής διείσδυσης, που διαπράττονται από έναν δράστη εναντίον ενός θύματος χωρίς τη συγκατάθεσή τους.

Δεν υπάρχει βέβαια ένας και μοναδικός ορισμός του βιασμού, καθώς αυτός διαφοροποιείται ανάλογα με το φορέα και την επιστήμη που τον αποδίδει (Τσιγκρής, 1996). Ένας αρκετά παραστατικός ορισμός του βιασμού έχει δοθεί από τους κοινωνικούς επιστήμονες, οι οποίοι τον χαρακτηρίζουν ως *«έγκλημα εχθρότητας και επιθετικότητας»*, *«ύστατη πράξη αντικειμενοποίησης της γυναίκας ως σεξουαλικού πλάσματος»* και *«άμεση επίθεση εναντίον της προσωπικότητάς της»* (Τσιγκρής, 1996). Μια παρόμοια προσέγγιση έκαναν και οι εγκληματολόγοι καθώς αντιλαμβάνονται το βιασμό ως *«μια πράξη επιθετικότητας»* και *«μια πράξη περιφρόνησης και στις περισσότερες περιπτώσεις είναι μόνο κατά δεύτερο λόγο σεξουαλικό»* (Τσιγκρής, 1996). Φαίνεται, λοιπόν, ότι ο βιασμός συνιστά μια πράξη που πρωταρχικό της σκοπό δεν έχει τη σεξουαλική ικανοποίηση, αλλά την εξουσίαση, την αντικειμενοποίηση και την ταπείνωση. Επιπλέον, στη θέση του θύματος, τοποθετείται συνήθως η γυναίκα, κάτι το οποίο εξηγείται από τη δυσανάλογη θυματοποίηση των γυναικών, αναφορικά με το έγκλημα του βιασμού (World Health Organization, 2003). Ο Βιασμός είναι ένα αδίκημα το οποίο, χαρακτηρίζεται από μεγάλο σκοτεινό αριθμό (Κρανιδιώτη, 1995). Αυτό σημαίνει ότι μόνο ένα μικρό μέρος περιπτώσεων βιασμού έρχεται στο φως της δημοσιότητας, για διάφορους λόγους, όπως τα χαμηλά ποσοστά καταγγελιών.

Σύμφωνα με το ποινικό δίκαιο, ως βιασμός, ορίζεται κάθε φορά αυτό που αποφασίζει ο νομοθέτης ότι συνιστά το ποινικό αδίκημα του βιασμού. Ο βιασμός, ως ποινικό

αδίκημα, δεν είχε πάντοτε το ίδιο περιεχόμενο, αλλά αυτό διαφοροποιούνταν ανάλογα με τις κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες της εκάστοτε εποχής.

Στο παρελθόν, η ποινική αντίληψη περί του βιασμού ήταν χαρακτηριστική των τότε αντιλήψεων για τη γυναίκα. Συγκεκριμένα, ο βιασμός είχε τον χαρακτήρα της προσβολής από έναν άνδρα σε έναν άλλον και συνιστούσε έγκλημα κατά της ιδιοκτησίας (Τσιγκρής, 1996). Θεωρούνταν έγκλημα κατά της ιδιοκτησίας, γιατί η γυναίκα αποτελούσε ιδιοκτησία του άνδρα (αρχικά του πατέρα και ύστερα του συζύγου), και μέσω του βιασμού, ο δράστης ήθελε να ενισχύσει το δικό του ανδρισμό. Ο ρόλος της γυναίκας, ως θύματος βιασμού, ήταν ανύπαρκτος.

Ο ΠΚ της προσωρινής Κυβέρνησης της επαναστατημένης Ελλάδας, το 1824, το λεγόμενο «Απάνθισμα των Εγκληματικών», θεωρούσε ως βιασμό μόνο τις περιπτώσεις φθοράς από έγγαμο (Σαρέλη, 1999). Έπειτα, ο ΠΚ του νεοσύστατου ελληνικού Κράτους το 1834, αναγνώριζε ως βιασμό την καταναγκαστική συνουσία ανεξάρτητα από το φύλο (Σαρέλη, 1999)

Όποιος με σωματική βία ή με απειλή σοβαρού και άμεσου κινδύνου ζωής ή σωματικής ακεραιότητας εξαναγκάζει άλλον σε επιχείρηση ή ανοχή γενετήσια πράξης τιμωρείται με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών.' (Άρθρο 336.1 Ποινικός Κώδικας).^[5]

Όποιος, εκτός από την περίπτωση της παραγράφου 1, επιχειρεί γενετήσια πράξη χωρίς τη συναίνεση του παθόντος, τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη.' (Άρθρο 336.4 Ποινικός Κώδικας)

Όταν λέμε γενετήσια πράξη εννοούμε: την «παρά φύσιν» συνεύρεση, τον ετεροαυνανισμό, την πεολειξία και η αιδοιολεϊξία ή τη χρήση υποκατάστατων μέσων (σεξουαλικών βοηθημάτων). Η θωπεία (χάιδεμα) δεν θεωρείται γενετήσια πράξη καθώς δεν μπορεί να θεωρηθεί ίσης βαρύτητας με τη συνουσία.

Στη συνέχεια, ο ΠΚ που ξεκίνησε να ισχύει στην Ελλάδα το 1951, ύστερα από την κύρωσή του με το Ν.1492/1950, υιοθετούσε αντιλήψεις για το βιασμό που και πάλι ανταποκρίνονταν στις κοινωνικές συνθήκες και τη θέση της γυναίκας εκείνη την εποχή. Αρχικά, το έγκλημα του βιασμού συμπεριλαμβανόταν στα εγκλήματα κατά των ηθών, ενώ αφορούσε αποκλειστικά: α) συνουσία εκτός γάμου, β) με χρήση σωματικής βίας ή απειλής σπουδαίου και άμεσου κινδύνου, γ) εναντίον γυναίκας.

Ο βιασμός συνιστούσε κακούργημα, καθώς του αντιστοιχούσε η ποινή της (πρόσκαιρης) κάθειρξης. Ποινική δίωξη ασκούνταν μόνο ύστερα από έγκληση, αν το θύμα ήταν γυναίκα, και στην περίπτωση θανάτου του παθόντος, επιβάλλονταν κάθειρξη τουλάχιστον 10 ετών ή ισόβια κάθειρξη. Σταθμό στην εξέλιξη της ποινικής αντιμετώπισης του βιασμού αποτελεί ο Ν. 1419/1984, ο οποίος αφορούσε τροποποιήσεις στον ΠΚ και τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Οι πιο ουσιαστικές τροποποιήσεις στο άρθρο 336 ΠΚ αφορούσαν: α) την κατάργηση της έμφυλης διάκρισης που μέχρι τότε στιγματιζε αποκλειστικά τη γυναίκα ως θύμα βιασμού (αντικατάσταση του όρου «θήλυ» από τον όρο «άλλον»), β) τη συμπερίληψη και άλλων ασελγών πράξεων και όχι μόνο της συνουσίας στην αντικειμενική υπόσταση του βιασμού, γ) την εγκληματοποίηση του ομαδικού βιασμού (με 2 ή περισσότερους δράστες που δρουν από κοινού), που συνιστά διακεκριμένη μορφή του βασικού εγκλήματος του βιασμού (δηλ. τιμωρείται αυστηρότερα, με κάθειρξη τουλάχιστον 10 ετών) και δ) τη θέσπιση της αυτεπάγγελτης δίωξης του εγκλήματος του βιασμού.

Η αυτεπάγγελτη δίωξη του εγκλήματος του βιασμού στοχεύει στη μείωση του σκοτεινού του αριθμού, μέσω του περιορισμού των διαπραγματεύσεων της παραίτησης του θύματος από την έγκληση, ενώ η πλέον ουδέτερη ταυτότητα του θύματος στο νόμο αποσκοπεί στον περιορισμό του στιγματισμού των γυναικών θυμάτων (Κρανιδιώτη, 1995).

Με το Π.Δ. 283/1985, ο βιασμός εντάσσεται πλέον στα εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας και τα εγκλήματα οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής. Είναι αυτονόητο ότι η έννοια της ελευθερίας εμπεριέχει και την έκφανση της γενετήσιας ελευθερίας, δηλαδή του δικαιώματος του ατόμου να επιλέγει ελεύθερα τον/την ερωτικό του σύντροφο, καθώς και το είδος, τον τόπο και το χρόνο τέλεσης της ερωτικής πράξης (Καράμπελας, 2001).

Κατά τα λοιπά, το περιεχόμενο του εγκλήματος του βιασμού στο Π.Δ. 283/1985 παρέμεινε ως είχε, μέχρι τις τροποποιήσεις του Ν. 1419/1984: α) εξώγαμη συνουσία ή άλλη ασελγής πράξη, β) που ασκείται με σωματική βία ή απειλή σπουδαίου και άμεσου κινδύνου (στη σωματική βία συμπεριλαμβάνεται και η αναισθητοποίηση του ατόμου με ναρκωτικές, υπνωτικές ή άλλες ουσίες -άρθρο 13 στοιχ. δ' ΠΚ), γ) και το διακεκριμένο έγκλημα του ομαδικού βιασμού.

Οι τελευταίες αλλαγές, πριν το Ν. 4619/2019, ήταν η επιβολή αποκλειστικά ισόβιας κάθειρξης στο θανατηφόρο βιασμό, με το Ν. 3064/2002, και επιπλέον η εγκληματοποίηση του συζυγικού βιασμού, με το Ν. 3500/2006 για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας.

➤ Ο νομικός ορισμός του βιασμού σήμερα

Το ισχύον περιεχόμενο του βιασμού στην ελληνική έννομη τάξη αποτελεί δικαίωση των φεμινιστικών κινημάτων, όπως και ανθρωπιστικών οργανώσεων σαν τη Διεθνή Αμνηστία, η οποία κατέθεσε υπόμνημα διαμαρτυρίας για το νομικό ορισμό του βιασμού. Συγκεκριμένα, τόνιζε τον απαράδεκτο ορισμό του βιασμού στο άρθρο 336 ΠΚ, που προτάσσει την άσκηση σωματικής βίας και όχι τη μη ύπαρξη συναίνεσης του παθόντος ως συστατικό στοιχείο του βιασμού. Η ουσιαστικότερη αλλαγή είναι ότι στα στοιχεία του εγκλήματος του βιασμού, συμπεριλαμβάνεται πλέον και η απουσία συναίνεσης του θύματος.

Αυτή η νομοθετική κατοχύρωση οφείλεται στη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας, ευρύτερα γνωστή ως Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης. Η Σύμβαση αυτή υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης και υπογράφηκε στην Κωνσταντινούπολη, το 2011, ενώ τέθηκε σε ισχύ το 2014 και υπογράφηκε από την Ε.Ε. το 2017. Ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο το 2018, με το Ν. 4531/2018, και έχει την ισχύ που ορίζει το άρθρο 28 παρ. 1 του Συντάγματος. Δηλαδή έχει την ισχύ διεθνούς σύμβασης και υπερισχύει κάθε άλλης αντίθετης διάταξης, ύστερα από την υπογραφή και την κύρωσή της.

Το άρθρο του Ν. 4531/2018 που αφορά άμεσα το βιασμό, είναι το άρθρο 36. Στο άρθρο αυτό δεν τονίζεται η χρήση σωματικής βίας ή η απειλή σπουδαίου και άμεσου κινδύνου, όπως ίσχυε στη μέχρι τότε ελληνική νομοθεσία, αλλά η απουσία συναίνεσης του παθόντος για οποιαδήποτε διείσδυση σεξουαλικού χαρακτήρα, είτε με τη χρήση οργάνου του σώματος είτε αντικειμένου, είτε μεταξύ δύο είτε περισσότερων ατόμων. Επιπλέον, υπογραμμίζεται ο εκούσιος χαρακτήρας της συναίνεσης, δηλαδή η αβίαστη παραχώρησή της από το άτομο. Σε περίπτωση «αναγκαστικής» παραχώρησης συναίνεσης, είναι δόκιμος ο όρος «συγκατάθεση» (Κωστάρας, 2016). Άλλες σημαντικές προβλέψεις της Σύμβασης (και) για το βιασμό αποτελούν: η ασημαντότητα της σχέσης δράστη και θύματος για την άσκηση

ποινικής δίωξης (άρθρο 43), η αναγνώριση επιβαρυντικών περιστάσεων, όπως η χρήση ή απειλή όπλου στη διάρκεια της πράξης (άρθρο 46) και η μη στήριξη της ποινικής δίωξης αποκλειστικά σε τυχόν αναφορά ή έγκληση του θύματος (άρθρο 55). Μια τελευταία σημαντική ρύθμιση είναι αυτή του άρθρου 48, που ορίζει την απαγόρευση εναλλακτικών τρόπων επίλυσης των διαφορών (π.χ. διαδικασίες αποκαταστατικής δικαιοσύνης) σε εγκλήματα όπως ο βιασμός. Αυτή οφείλεται στην αποδεδειγμένη αναποτελεσματικότητα μέτρων αποκαταστατικής δικαιοσύνης σε σεξουαλικά εγκλήματα, καθώς και στην πρόληψη της δευτερογενούς θυματοποίησης (Αρτινοπούλου, 2010).

Υστερα, λοιπόν, από την υπογραφή και την κύρωση της Σύμβασης από την Ελλάδα, την ενσωμάτωσή της στο εθνικό δίκαιο και την μετέπειτα κύρωση του νέου ΠΚ (Ν. 4619/2019), νομικά υφίστανται **4 περιπτώσεις βιασμού**: α) ο εξαναγκασμός άλλου σε επιχείρηση ή ανοχή γενετήσιας πράξης με τη χρήση σωματικής βίας ή απειλής σοβαρού και άμεσου κινδύνου ζωής ή σωματικής ακεραιότητας, β) το διακεκριμένο έγκλημα του ομαδικού βιασμού, γ) το διακεκριμένο έγκλημα του θανατηφόρου βιασμού, δ) η επιχείρηση γενετήσιας πράξης χωρίς τη συναίνεση του παθόντος.

Εκτός της εισαγωγής του στοιχείου της απουσίας συναίνεσης ως συστατικού του βιασμού, έγινε αντικατάσταση των όρων «συνουσία» και «άλλη ασελγής πράξη», που υπήρχαν πριν την τροποποίηση του άρθρου, από τον όρο «γενετήσια πράξη». Στη δεύτερη παράγραφο του άρθρου διευκρινίζεται ότι η γενετήσια πράξη αφορά τη συνουσία και τις ίσης βαρύτητας με αυτήν πράξεις. (Κωστάρας, 2013).

1.2 Κίνητρα-κατηγορίες βιασμού με βάση το δράστη

Σύμφωνα με πρόσφατες έρευνες, εκτός από τον παράγοντα της ισχύος και του ελέγχου, φαίνεται ότι τα σεξουαλικά κίνητρα συμβάλλουν επίσης σε κάποιες περιπτώσεις βιασμού. Οι ερευνητές Beech, Ward, & Fisher (2006) εντόπισαν πέντε **κίνητρα** που υποθάλλουν τη σεξουαλική βία των ανδρών εναντίον των γυναικών : 1) θυμός και πικρία, 2) εχθρότητα προς τις γυναίκες, 3) το να βλέπουν τις γυναίκες μόνο σαν σεξουαλικά αντικείμενα, 4) ανεξέλεγκτη σεξουαλική ορμή, και 5) αίσθημα ότι δικαιούνται να διαπράξουν βιασμό.

Με βάση τα κίνητρα μπορούμε να αναφερθούμε σε κάποιους τύπους βιαστών ,όπως **αυτόν που διακατέχεται από οργή και χρησιμοποιεί το βιασμό ως τιμωρία εναντίον κάποιου που θεωρεί ως εκπρόσωπο του φύλου**. Συντελείται συνήθως από συμμορίες (δύο ή τρεις άντρες), με σκοπό τη σεξουαλική κακοποίηση ή το σεξουαλικό όργιο , των ακρωτηριασμό των γεννητικών οργάνων, τη σκόπιμη μετάδοση σεξουαλικών νοσημάτων (χλαμύδια,HIV)

Σε αυτόν που έχει μια παραμορφωμένη αντίληψη της σχέσης μεταξύ του επιτιθέμενου και του επιτιθέμενου αναζητώντας ένα είδος εμπιστοσύνης και αποζημίωσης. Ο επιτιθέμενος πιστεύει ότι η απόδοσή του θα κάνει το θύμα να απολαμβάνει και θα φέρνει το πρόσωπο- αντικείμενο της επιθυμίας του πιο κοντά.

Τέλος , στον σαδιστή βιαστή, εδώ παρατηρείται μια σχέση μεταξύ σεξουαλικής διέγερσης και επιθετικότητας. Ο σαδιστής λατρεύει να προκαλεί πόνο σωματικό, αλλά κυρίως ψυχικό. Σε θεωρεί ιδιοκτησία του κι νιώθει ότι έχει το δικαίωμα να σου συμπεριφέρεται, όπως επιθυμεί.

➤ Κατηγορίες βιασμού με βάση το δράστη

Το **έγκλημα του βιασμού** παρουσιάζει την εξής ιδιορρυθμία: Τις περισσότερες φορές συντελείται στην ιδιωτική σφαίρα δράστη και θύματος, χωρίς μάρτυρες, καθιστώντας δυσχερή την απόδειξή του από το θύμα και οδηγώντας την κοινή γνώμη να πλάθει σενάρια για τις συνθήκες τελέσεώς του, ήτοι για το εάν απουσίαζε πράγματι η συναίνεση του θύματος ή για την αξιοπιστία του θύματος, καθώς δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις που το θύμα κατηγορείται ότι έχει προβεί σε ψευδή καταγγελία ορμώμενο από συναισθήματα οργής και εκδίκησης κατά του δράστη.

Θα μπορούσαμε να διακρίνουμε δύο βασικές κατηγορίες ανάλογα με τις συνθήκες τελέσεως του εν λόγω αδικήματος: **Βιασμός από Γνωστό Πρόσωπο** . Αυτή είναι η μεγαλύτερη κατηγορία εγκλημάτων βιασμού, αλλά και η λιγότερο αναφερθείσα, δίνοντας λανθασμένα στατιστικά στοιχεία για την πραγματική έκταση του προβλήματος .Μπορεί να φτάσει το 50% του πληθυσμού όμως, οι νομικές συνέπειες του βιασμού από Γνωστό Πρόσωπο είναι οι ίδιες με εκείνες του βιασμού από Ξένο Πρόσωπο. Οι γνωστοί μπορεί να είναι: μέλη της οικογένειας, φίλοι, γνωστοί από τα παλιά, ένας συμμαθητής, ένας συνάδελφος, ο εργοδότης, ο σύμβουλος / θεραπευτής,

ο γιατρός, ο εξομολογητής, ο άνθρωπος με τον οποίο σχετίζεσαι συναισθηματικά ή ο σύζυγος.

➤ Οι περιπτώσεις – υποκατηγορίες περιστατικών – είναι πολλές:

Βιασμός σε ραντεβού (*date rape*), βιασμός σε εκπαιδευτικό ίδρυμα (π.χ. σε εστίες πανεπιστημίου – *campus rape*), συζυγικός βιασμός, βιασμός ανηλίκου, βιασμός από συμμορία (*gang rape*) κ.τ.λ. **Βιασμός από Ξένο Πρόσωπο**: Περίπου 10% των αναφερθέντων βιασμών που πραγματοποιούνται βρίσκονται σε αυτή την κατηγορία. Είναι ευκολότερο για το θύμα να αναφέρει τέτοιο περιστατικό, παρότι και τότε το θύμα δυσκολεύεται, λόγω του ότι πιστεύει ότι μπορεί να υποστεί κοινωνικό στιγματισμό ή και να μην το πιστέψουν (*υπολογίζεται ότι είναι τουλάχιστον το διπλάσιο που δεν καταγγέλλεται*).

Για να αντιμετωπιστεί ο μύθος «του άγνωστου ξένου που επιτέθηκε ξαφνικά από κρυψώνα», πάνω από το 50% των σεξουαλικών επιθέσεων συμβαίνουν **εντός** κάποιας **κατοικίας** και σχεδόν ένας στους τρεις βιασμούς συμβαίνουν κατά τη διάρκεια της **ημέρας** και όχι της νύκτας. Συνήθως το θύμα **παρακολουθείται** για ένα χρονικό διάστημα. Ο θύτης ακολουθεί συγκεκριμένο τρόπο λειτουργίας που μοιάζει πολύ με αυτόν του ληστή ή του ψυχρού δολοφόνου, πλην της πράξης του βιασμού, η οποία όμως μπορεί και να ακολουθήσει ή και να προηγηθεί της ληστείας.

Οι ώρες που σημειώνονται οι περισσότεροι βιασμοί είναι μεταξύ 06:00 έως 18:00. Περίπου το 90% των βιασμών διαπράττονται από άνδρες γνωστούς **στο** θύμα. Δηλαδή, οι δράστες είναι άτομα τους οποίους το θύμα έχει προηγουμένως εμπιστευτεί ή ακόμη και είχε σχέση διαρκείας με αυτούς. Οι άνθρωποι βιάζονται στα σπίτια τους, στους χώρους εργασίας τους και σε άλλες τοποθεσίες, όπου έχουν αισθανθεί προηγουμένως ασφαλείς. Βασικά παντού. Οι θύτες μπορεί να είναι φίλοι, συνάδελφοι, πελάτες, γείτονες, μέλη της οικογένειας, συνεργάτες ή πρώην σχέσεις κλπ.

1.3 Το προφίλ του βιαστή και τα χαρακτηριστικά του

Είναι φανερό ότι τα μέσα μαζικής ενημέρωσης παρουσιάζουν μια λανθασμένη εικόνα για το δράστη του βιασμού προβάλλοντας τον ως μια ιδιαίτερη, ατομική και ψυχοπαθολογική περίπτωση που δεν έχει καμία σχέση με τον μέσο καθημερινό

άνθρωπο. Υποστηρίζουν ότι είναι ένα άτομο ψυχολογικά απροσάρμοστο, που υποφέρει από συναισθηματικές διαταραχές και η συμπεριφορά τους είναι η έκφραση της ψυχοπαθολογικής προσωπικότητά τους. Συγκεκριμένα αναφέρεται ότι ο βιαστής: α) πάσχει από απωθημένο σύμπλεγμα ευνουχισμού ή σεξουαλικής ανεπάρκειας, που αναγκάζεται να μεταμφιέσει μέσα από μια επιθετική συμπεριφορά ,β) πάσχει από ενδοψυχικές συγκρούσεις , εσωτερική δυσαρμονία και κοινωνική απομόνωση, γ)έχει λανθάνουσες ομοφυλοφιλικές τάσεις που συγκαλύπτει αναπτύσσοντας βίαιες συμπεριφορές εναντίον της γυναίκας, δ) υπήρξε ο ίδιος θύμα σεξουαλικής παρενόχλησης στην παιδική του ηλικία ή βίωσε μια αντιφατική ,ταυτόχρονα σκληρή και ερωτική μητρική συμπεριφορά.

Λόγω της μεγάλης ποικιλίας των μεταβλητών που επηρεάζουν την τέλεση της πράξης αυτού του είδους δεν μπορούμε να μιλάμε για ένα μόνο προφίλ βιαστή, δεν υπάρχει ούτε ένα πρωτότυπο βιασμού, και τα ακόλουθα χαρακτηριστικά, αν και μπορεί να είναι κοινά, δεν εντοπίζουν όλους τους παραβάτες.

1. Δεν χρειάζεται να έχουν μια παράξενη προσωπικότητα :Μια μεγάλη πλειοψηφία των παραβιάσεων διεξάγονται από άτομα με προσωπικότητα μέσα στο "κανονικό" : έχουν φίλους, οικογένεια και εργασία.

2. Εξουσία, όχι σεξ: Πραγματικός σκοπός των περισσότερων βιαστών δεν είναι η σεξουαλική ικανοποίηση, αλλά να υποτάξουν το θύμα ,ως αποτέλεσμα μιας βίαιης ώθησης της κυριαρχίας , επιθυμώντας έτσι να προσλάβουν το κύρος και το γόητρο που τους λείπει.

3. Αναζητούν θύματα που θεωρούν πιο αδύναμα: Τα άτομα που διαπράττουν σεξουαλική επίθεση αναζητούν θύματα σωματικά πιο αδύναμα ή γνωρίζουν αδύναμα σημεία για να επωφεληθούν ή σε κάποιον που νομίζουν ότι μπορούν να υποτάξουν ή που θεωρούν πιο πάνω και που θέλουν να τον δουν ταπεινωμένο/η.

4. Συναισθήματα κατωτερότητας και ζωτικής απογοήτευσης: Ένα άλλο στοιχείο είναι η παρουσία μιας υψηλής αίσθησης απογοήτευσης και κατωτερότητας που μπορεί να εκφραστεί με εκρήξεις βίας. Αυτά τα αισθήματα μπορούν να προκαλέσουν μια αντίδραση με τη μορφή της επιθυμίας να κυριαρχήσουν, μια επιθυμία που σε μερικούς ανθρώπους μπορεί να οδηγήσει σε σεξουαλική επίθεση.

5. Μικρή ή καμία ικανότητα για ενσυναίσθηση: Έτσι, ο σεξουαλικός επιτιθέμενος δεν μπορεί, δεν νοιάζεται, ή έρχεται να θεωρήσει ότι η ικανοποίηση της επιθυμίας του για δύναμη και σεξ αξίζει το πόνο του θύματος.

6. Δεν υπάρχει πρόβλεψη για τις συνέπειες : Πολλοί βιαστές δεν σκέφτηκαν τι θα μπορούσε να συμβεί μετά τη διάπραξη της πράξης, αν η υπόθεση θα διερευνηθεί ή θα βρεθεί και θα κρατηθεί. Αυτό αντικατοπτρίζει ένα ορισμένο έλλειμμα όσον αφορά την πρόβλεψη των συνεπειών των δικών τους ενεργειών, είτε για τους ίδιους είτε για τους άλλους.

7. Πιθανό ιστορικό κακοποίησης ή εκμάθησης καταναγκαστικής σεξουαλικότητας : Πολλοί που διαπράττουν σεξουαλικά εγκλήματα έχουν καταχραστεί ή κακοποιηθεί ως παιδιά ή έχουν γίνει μάρτυρες κατάχρησης άλλων σημαντικών μελών της οικογένειας. Αυτό τους αναγκάζει να προσδιορίσουν τον εξαναγκασμό ως έναν κανονικό τρόπο διεξαγωγής, και παρόλο που ξέρουν ότι κοινωνικά είναι κατακριτέο, μπορεί να αισθανθεί την επιθυμία να αναλάβει την πράξη.

8. Θεωρούν ότι έχουν το δικαίωμα να διαπράξουν επιθετικότητα : Σε ένα μεγάλο αριθμό περιπτώσεων, τα άτομα που διαπράττουν παραβιάσεις θεωρούν ότι έχουν το δικαίωμα να αναγκάσουν το θύμα, μερικές φορές για πολιτιστικούς λόγους. Έτσι, οι σεξουαλικές επιθέσεις είναι πιο συχνές σε ανθρώπους και περιοχές όπου εξακολουθεί να υπάρχει κάποια εκτίμηση της ανωτερότητας των ανδρών πριν από τις γυναίκες, ή θεωρούν τις ανάγκες τους να είναι πάνω από άλλες.

9. Δεν πρόκειται για τους ψυχικά ασθενείς : Είναι δυνατόν να διαπιστωθεί ότι ορισμένες διαταραχές της προσωπικότητας, όπως οι αντικοινωνικές, μπορούν να διευκολύνουν μια τέτοια δράση και είναι αλήθεια ότι περιπτώσεις βιασμού μπορούν να βρεθούν κατά τη διάρκεια ψυχωσικών, μανιακών ή που εκτελούνται από άτομα με νοητική καθυστέρηση, αλλά κατά κανόνα, οι σεξουαλικοί επιτιθέμενοι είναι σε θέση να κρίνουν σωστά την κατάσταση και να γνωρίζουν τι κάνουν.

10. Είναι ως επί το πλείστον πλήρως καταλογιστές : Συνέπεια του προηγούμενου σημείου. Δεδομένου ότι τα περισσότερα από τα άτομα που διαπράττουν τέτοιου είδους πράξεις γνωρίζουν πλήρως ότι οι ενέργειές τους είναι επιβλαβής και

τιμωρούνται από την κοινωνία. Σε γενικές γραμμές, οι βιαστές είναι δικαστικά καταλογιστές.

11. Αποφυγή της ευθύνης: Ένα κοινό χαρακτηριστικό σε πολλές από τις περιπτώσεις όπου δεν υπάρχει ψυχοπάθεια ή ψυχοπαθολογία είναι η προσπάθεια αποφυγής της ευθύνης του στην πράξη. Είναι σύνηθες να δικαιολογείται η συμπεριφορά για τη χρήση ουσιών ή να προσποιείται ότι υποφέρει από ψυχοπαθολογία για να αποφύγει την τιμωρία. Σε επίπεδο πληροφοριών, πέραν των δικαστικών διαδικασιών, είναι σύνηθες να κατηγορούμε το θύμα.

12. Κατηγορήστε το θύμα: Ορισμένα από τα άτομα που διαπράττουν βιασμούς συνήθως υποδεικνύουν ότι η υπαιτιότητα της κατάστασης είναι η δική του. Φράσεις όπως "προκάλεσαν", "βαθιά ήθελαν" και οι παραλλαγές τους είναι συχνές σε σεξουαλικούς επιτιθέμενους που έχουν συλληφθεί, αποφεύγοντας την ανάληψη της εξουσίας και την εξήγηση.

Ενότητα 2

2.1 Ενοχοποίηση του θύματος

Ενοχοποίηση του θύματος (victim blaming) ονομάζεται η κατάσταση κατά την οποία το θύμα ενός εγκλήματος ή οποιασδήποτε παράνομης πράξης θεωρείται εξ ολοκλήρου ή εν μέρει υπαίτιο. Εντάσσεται στη γενικότερη αντίληψη ότι τα θύματα είναι με οποιονδήποτε τρόπο, υπεύθυνα για τις ενέργειες των παραβατών.

Victim blaming: Ο διπλός βιασμός των θυμάτων σε μια κοινωνία που κλείνει τα μάτια αρνούμενη να δείξει τον θύτη. «Πήγαινε γυρεύοντας... Μα δεν είδες τι φορούσε; Σίγουρα τον προκάλεσε.» Φράσεις που διατυπώνονται από μια μερίδα ατόμων που προσπαθεί να κουνήσει το δάχτυλο όχι στον θύτη αλλά στο ίδιο το θύμα, σε μια κοινωνία που προσπαθεί να καλύψει εγκλήματα αντί να φωνάξει πως «φταίει μόνο ένας, ο βιαστής, ο κακοποιητής του σώματος και της ψυχής που τραυματίζεται για πάντα». Δίνει έτσι μια χαριστική βολή στην ήδη κατακρεουργημένη ζωή του θύματος επιρρίπτοντάς του ευθύνες για τα όσα έζησε γεμίζοντάς το με ενοχές που θα το ακολουθούν για όλη την υπόλοιπη ζωή του.

Γιατί όμως συμβαίνει; Γιατί τα στόματα ανοίγουν κατά των θυμάτων αναλύοντας συμπεριφορές; Γιατί αντί να ρίξουμε την ευθύνη μόνο στην ανωμαλία της ψυχής του βιαστή προσπαθούμε να βρούμε σημεία μεμπτά στον χαρακτήρα, στην εμφάνιση ή και στο παρελθόν του θύματος; Γιατι «έχουμε τόσο βαθιά ριζωμένα έμφυλα στερεότυπα που γεννιούνται ήδη μέσα στις παιδικές κούνιες» αλλά και πως «αντιλήψεις τύπου “ας πρόσεχε” συνιστούν σκληρό κατάλοιπο πατριαρχικών κοινωνικών δομών».

Το πιο σημαντικό στοιχείο του victim blaming είναι πως ο εσωτερικευμένος μισογυνισμός δεν αγγίζει μόνο τους άντρες, αλλά και τις γυναίκες που παρακολουθούν τις εξελίξεις τέτοιων υποθέσεων. Πολλές φορές εκείνες είναι που κάνουν τις πιο σκληρές ερωτήσεις για τα «πώς» και τα «γιατί», αμφισβητώντας τις μαρτυρίες των θυμάτων ή απαξιώνοντάς τις. Το φαινόμενο του καταλογισμού στο θύμα καίριας ευθύνης για το τραυματικό αποτέλεσμα το οποίο υπέστη («victim blaming»), παρατηρείται σε δύο παράλληλα επίπεδα: τόσο σε κοινωνικό, δηλαδή στο πεδίο του δημοσίου διαλόγου, όσο και σε συστημικό, δηλαδή σε υποκρυπτόμενες αξιολογικές τοποθετήσεις των αρμοδίων οργάνων του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης, όταν αυτό καλείται να διώξει, δικάσει ή τιμωρήσει το δράστη βίαιης πράξης». Σε κοινωνικό επίπεδο, αναλύοντας το γιατί στερεότυπα του τύπου “ας πρόσεχε”, “δεν το περίμενε”, απηγούν αντιληπτικές αλλοιώσεις για τους ρόλους των δύο φίλων, υποτιμητικές για την γυναίκα που καθίσταται θύμα βίαιου εγκλήματος, καθώς συμβάλλουν στην συντήρηση των σχέσεων εξουσίας μέσα στους κοινωνικούς κόλπους.

«Το victim blaming γίνεται έτσι ένα βασικό συστατικό του ιδιαίτερα επίπονου και νοσηρού συμπτώματος της δευτερογενούς θυματοποίησης των καταγγελλόντων – θυμάτων, ιδίως όταν η καταγγελία αφορά αδικήματα περί την γενετήσια ελευθερία»

2.2 Δευτερογενής θυματοποίηση

Θυματοποίηση από εγκληματολογικής απόψεως είναι ο τραυματισμός σε επίπεδο φυσικό, οικονομικό, σεξουαλικό ή συναισθηματικό ενός ατόμου από ένα άλλο άτομο. Είναι αποτέλεσμα των αλληλεπιδράσεων του θύματος με τρίτους συμπεριλαμβανομένων των φορέων άσκησης δικαιοσύνης ή ακόμη και των φορέων παροχής υπηρεσιών υγείας και ψυχικής υγείας, αλλά και την ίδια τη κοινωνία.

Σε αυτή την περίπτωση παρατηρείται πως πολλοί από τους ειδικούς οι οποίοι στην πραγματικότητα θα έπρεπε να παρέχουν υποστήριξη στα θύματα, επιλέγουν να μη χειρίζονται τα περιστατικά με τον απαραίτητο σεβασμό και δεοντολογία, με αποτέλεσμα να τραυματίζουν ακόμη βαθύτερα το θύμα. Αυτός ο φαύλος κύκλος οδηγεί και σε πολλαπλά επίπεδα θυματοποίησης καθώς το θύμα δεν τραυματίζεται μόνο από τον δράστη αλλά και από την απόρριψη του από την κοινωνία και τους φορείς της που υπάρχουν στην πραγματικότητα για να το βοηθούν. Αυτό οδηγεί προοδευτικά στην ενίσχυση της αίσθησης ενοχής απέναντι στο εγκληματικό συμβάν, γεγονός το οποίο δεν επιτρέπει την συναισθηματική ή και σωματική ανάρρωση από αυτό ενώ προωθεί τη στιγματοποίηση του θύματος.

Ο σκοτεινός αριθμός των εγκλημάτων βίας παραμένει υψηλός, καθώς το θύμα χάνει την εμπιστοσύνη του στη δικαιοδοτική διαδικασία και οι αφανείς ή μελλοντικοί δράστες αποκτούν τεχνογνωσία για το πώς θα χειριστούν τη δικαιοσύνη, ποντάροντας στον διαρκή ηθικό διασυρμό του θύματος. Το θύμα, φθάνει συχνά εξουθενωμένο προ της τελικής δικαστικής κρίσης, προτιμώντας πολλές φορές να παύσει η παρατεταμένη θυματοποίησή του και από το να καταδικασθεί ο κατηγορούμενος.

Για να χαρακτηριστεί ένα άτομο ως θύμα, θα πρέπει να υφίσταται παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων του αλλά και σοβαρή αποδιοργάνωση της ευημερίας του. Είναι σαφές ότι τα θύματα εγκληματικών ενεργειών υποφέρουν από εκτεταμένο σωματικό και ψυχολογικό τραύμα. Οι κύριοι τραυματισμοί των θυμάτων ομαδοποιούνται σε τρεις ξεχωριστές κατηγορίες: σωματικά τραύματα, συναισθηματικές «πληγές» και οικονομικά προβλήματα που δύναται να προκύψουν. Όταν μάλιστα τα θύματα δεν λαμβάνουν την κατάλληλη στήριξη μετά το έγκλημα, υφίστανται και «δευτερογενείς» τραυματισμούς.

2.3 Ψυχολογικές συνέπειες του θύματος

Οι άνθρωποι που έχουν βιαστεί μπορούν να τραυματιστούν και να αναπτύξουν διαταραχή μετατραυματικού στρες. Οι σοβαροί τραυματισμοί μπορούν να οδηγήσουν μαζί με τον κίνδυνο εγκυμοσύνης και σε σεξουαλικά μεταδιδόμενες λοιμώξεις. Ένα άτομο μπορεί να αντιμετωπίσει βία ή απειλές από τον βιαστή και, μερικές φορές, από την οικογένεια και τους συγγενείς του θύματος.

Σε πολλές περιπτώσεις το άτομο παραλύει ,τόσο σωματικά όσο και συναισθηματικά, με αποτέλεσμα να αδυνατεί να λάβει λογικές αποφάσεις, όπως να καταγγείλει το περιστατικό στην αστυνομία ή να αναζητήσει ιατρική περίθαλψη. Το άτομο χάνει την αυτοκυριαρχία του, αισθάνεται ευάλωτο, μόνο και βιώνει έντονη αμηχανία και σύγχυση.

Συνεπώς, είναι άδικο να κατηγορούμε το θύμα, για το γεγονός ότι μπορεί να μην απευθύνθηκε αμέσως στις αρμόδιες αρχές για να καταγγείλει το έγκλημα ή για να ζητήσει βοήθεια. Είναι όμως σημαντικό, ως κοινωνία, να προσπαθήσουμε να «σπάσουμε» τον φόβο και τις ενοχές, ώστε το άτομο να απευθύνεται έγκαιρα στις αρμόδιες υπηρεσίες.

Σε αυτή τη φάση, οι διαθέσεις των θυμάτων ποικίλουν. Τα άτομα που έχουν θυματοποιηθεί σχεδόν πάντα σκέφτονται: «Αυτό δεν μπορεί να έχει συμβεί σε μένα!» ή «Γιατί μου συνέβη αυτό;». Πολλοί θα βιώσουν ξανά την τραυματική εμπειρία της θυματοποίησής τους, βλέποντας εφιάλτες ή ακόμα θα φαντασιωθούν ότι προβαίνουν στην ανθρωποκτονία ή την πρόκληση σωματικής βλάβης του δράστη. Γενικότερα, κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, τα θύματα βιώνουν συναισθήματα που τους δημιουργούν έντονο άγχος, όπως ο φόβος, η απελπισία, η αυτολύπηση, ακόμα και ενοχή και ντροπή για το θύμα τους και τα εχθρικά συναισθήματα που τους κυριεύουν. Το θύμα βιώνει συναισθήματα όπως: κατάθλιψη, γενικευμένη αγχώδη διαταραχή, δυσκολίες στην σεξουαλική και κοινωνική του ζωή, έλλειψη εμπιστοσύνης, ενώ υπάρχει μεγάλος κίνδυνος αυτοκτονικής συμπεριφοράς.

Η σωματική βλάβη μπορεί να είναι ορατή ή μη. Δεν είναι ασυνήθιστο τα θύματα να εμφανίζουν μεγάλη κούραση, να αδυνατούν να κοιμηθούν ή να έχουν μειωμένη ή σε υπερβολικό βαθμό αυξημένη όρεξη. Το σοκ και το αίσθημα μωδιάσματος θεωρούνται συνήθως ως μέρος του αρχικού σταδίου της αντίδρασης που εκδηλώνουν κατά τη θυματοποίησή τους. Μπορεί ακόμα να βιώσουν αυτό που αποκαλείται «σύνδρομο πάλης». Το «σύνδρομο πάλης» είναι μια βασική αυτόματη φυσιολογική αντίδραση των ατόμων που χάνουν κάθε αίσθηση ελέγχου, επομένως δεν μπορούν να κατανοήσουν γιατί δεν πάλεψαν, δεν αντέδρασαν, ώστε να μη θυματοποιηθούν.

Για να μπορέσουν τα άτομα να ανακάμψουν από το τραυματικό συμβάν, είναι αναγκαία η άμεση παρέμβαση από τους ειδικούς επιστήμονες, αλλά και η κοινωνική στήριξη. Δεδομένου ότι τα θύματα συχνά κατηγορούν τον εαυτό τους για αυτό που έχει συμβεί, το πιο σημαντικό βήμα είναι να κατανοήσουν ότι δεν ευθύνονται για ό,τι έχει συμβεί. Η ζωή τους μπορεί να έχει αλλάξει εξαιτίας αυτού που τους συνέβη, αλλά είναι αναγκαίο να αρχίσουν σιγά σιγά να ανακτούν τον έλεγχο και να αποκτούν ξανά αυτοπεποίθηση.

Επίλογος

Όταν πρόκειται για σεξ κοινής αποδοχής, πρέπει να σεβόμαστε τις επιθυμίες του σεξουαλικού μας συντρόφου. Η ύπαρξη σχέσης σε προηγούμενο χρονικό διάστημα ή στο παρόν, δεν αιτιολογεί την αμέλεια για τη συγκατάθεση για σεξουαλική συνεύρεση, η συγκατάθεση πρέπει να παρέχεται πλήρως και ελεύθερα κάθε φορά που δύο άτομα εμπλέκονται σε σεξουαλική επαφή. Τα ναρκωτικά και το αλκοόλ δεν είναι ποτέ η αιτία του βιασμού ή της σεξουαλικής επίθεσης, υποβοηθούν διότι μειώνουν τις αναστολές και την δυνατότητα κρίσης ομοίως, το άγχος και η κατάθλιψη, δεν μετατρέπουν τους ανθρώπους σε βιαστές, ούτε δικαιολογούν τη σεξουαλική βία. Ο βιαστής είναι άνθρωπος της βίας, και η πράξη του πρέπει να τιμωρείται παραδειγματικά.

Ακόμα και το 2022, μια γυναίκα που λέει «όχι» σε μια πρόταση κερδίζει εύκολα τη φήμη της δύσκολης και απρόσιτης. Κι αυτό, αν την πιστέψουν – αλλιώς ερμηνεύουν το «όχι» ως εκκολαπτόμενο «ναι», ως μια τακτική που χρησιμοποιεί η γυναίκα με σκοπό να «χειριστεί» μια κατάσταση προς όφελός της.

Οι προειδοποιήσεις προς τα νεαρά κορίτσια και η εκπαίδευσή τους στα ασφαλή περιβάλλοντα δημιουργούν και ένα δεδομένο που δεν αντιμετωπίζει στη ρίζα τους τις σεξουαλικές κακοποιήσεις. Η ίδια εκπαίδευση δεν δίνεται στα αγόρια, που ενίοτε μαθαίνουν από πολύ νεαρή ηλικία πως η σεξουαλική επιβολή και η μη αποδοχή της άρνησης επιβεβαιώνουν τον ανδρισμό τους. Δεν αναγνωρίζουν τη συναίνεση και εύκολα μπορούν να εξελιχθούν σε θύτες. Οι ιστορίες επαναλαμβάνονται και τα θύματα αναγκάζονται να αποδείξουν πως δεν έφταιγαν. Γιατί σημασία δεν έχει πού ήταν και τί έκανε το θύμα όταν κακοποιήθηκε, αλλά πως ο θύτης δεν σταμάτησε στο «όχι».

Βιβλιογραφία

Βλάχου, Π. (2021). Crime Times/Τεύχος 15. “A rape is a rare”

Καπανταϊδάκης, Ζ. (2017). combatives.gr. Κατηγορίες βιασμού/Οι επιπτώσεις/Τύποι βιαστών

Καρδάρια, Α. (2018). postmodern.gr. Το τραύμα της θυματοποίησης

Λαλιούτη, Μ. (2022). in.gr. Victim Blaming: Το «ξέπλυμα» του βιασμού

Μπαταλάμα, Τ. (2017). sex-therapy.gr. Τα ψυχοκοινωνικά αίτια του βιασμού

Μυλωνάκη, Λ. (2020). psychology.gr. Ο φαύλος κύκλος της θυματοποίησης

Πεταλιού, Σ. (2022). newbeast.gr. Victim Blaming: Ο διπλός βιασμός των θυμάτων σε μια κοινωνία που κλείνει τα μάτια αρνούμενη να δείξει τον θύτη

Τριάντου, Α. (2020). thesafiablog.com. Ο βιασμός στο νέο Ποινικό Κώδικα

Χρονόπουλος, Β. (2021). lawspot.gr. Βιασμός ή σεξουαλική παρενόχληση: Ανάλυση των πράξεων που τις συνιστούν και των χρόνων παραγραφής τους

(2022).el.sainte-anastasia.org. Το ψυχολογικό προφίλ του βιαστή 12 έχει κοινά χαρακτηριστικά

(2020). m.naftemporiki.gr. Πότε ο βιασμός είναι βιασμός; Η απουσία χρήσης βίας δεν αναιρεί την απουσία συναίνεσης-Τι προβλέπει η νομοθεσία στην Ευρώπη, που βρίσκεται η Ελλάδα

